
PROCJENA DRUŠTVENOG UTJECAJA

**SMJERNICE ZA RAZVOJ JAVNIH POLITIKA –
DRUŠTVENO PODUZETNIŠTVO U
POLJOPRIVREDI**

**Projekt „Dijalogom do Hrvatske mreže za
društveno poduzetništvo“**

**Institut za razvoj i međunarodne odnose –
IRMO**

Zagreb, 2022.

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

Sadržaj

Uvod.....	3
Analiza društvenih utjecaja – metodološki okvir.....	4
Društveno poduzetništvo u poljoprivredi u Hrvatskoj	5
Strateško-planski dokumenti	9
Rezultati ankete i fokus grupa na temu društvenog poduzetništva u poljoprivredi	12
Procjena društvenog utjecaja predloženih smjernica za razvoj javnih politika u području društvenog poduzetništva u poljoprivredi	14
Izvori.....	26

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

Uvod

Ovaj je dokument sastavni dio istraživanja koje se provodi u okviru projekta „Dijalogom do Hrvatske mreže za društveno poduzetništvo“, a kojem je cilj jačati kapacitete organizacija civilnog društva (OCD) uz potporu akademske zajednice, kako bi se uspostavio učinkovit dijalog svih dionika za društveni razvoj Republike Hrvatske (RH). Posebni ciljevi projekta su dvojaki:

- a) jačanje partnerstva OCD-ova, društvenih poduzetnika i uključivanje novih članica u Hrvatsku mrežu za društveno poduzetništvo te provedba strukturiranog dijaloga svih dionika i donositelja odluka kako bi došlo do stvaranja poticajnog okruženja za razvoj društvenog poduzetništva (DP);
- b) provedba ispitivanja i znanstvena istraživanja u području DP-a, izrada smjernica za razvoj javnih politika utemeljenih na dokazima, analiza društvenog utjecaja predloženih intervencija kako bi se, na temelju znanosti, ponudila rješenja za razvoj DP-a u demokratskom dijalogu svih dionika.

Projekt se provodi participativno, a namijenjen je sljedećim ciljnim skupinama: organizacijama civilnog društva (50), socijalnim partnerima (30 poduzetnika i 4 sindikata), Hrvatskom zavodu za zapošljavanje (HZZ) (10), Centrima za socijalnu skrb (10), jedinicama lokalne i regionalne (područne) samouprave (JRLS) (20) i znanstvenim organizacijama (5).

Dokument „Procjena društvenog utjecaja smjernica za razvoj javnih politika – društveno poduzetništvo u poljoprivredi“ jedan je od osam dokumenata koji nude analizu mogućih društvenih utjecaja predloženih smjernica na različite dionike. Ostale analize društvenog utjecaja pripremljenih smjernica odnose se na sljedeće teme:

1. zakonodavni okvir i društveno poduzetništvo,
2. društveno poduzetništvo, ranjive skupine i socijalne usluge,
3. društveno poduzetništvo i obrazovni sustav,
4. komunikacijski kanali društvenog poduzetništva i nositelja javnih politika te instituti potpore,
5. korištenje državne imovine za razvoj društvenog poduzetništva,
6. porezna politika i društveno poduzetništvo,
7. društveno poduzetništvo i mladi.

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

Dokument najprije donosi kratak osvrt na teorijski okvir i metodologiju analize društvenih utjecaja. Ukratko se obrazlaže važnost društvenog poduzetništva u poljoprivredi te se ponavlja prijedlog smjernica za razvoj društvenog poduzetništva u poljoprivredi pripremljenih kroz prethodna istraživanja provedena u okviru projekta. Smjernice su dodatno analizirane obzirom na njihov mogući društveni utjecaj, a nalazi istraživanja prikazani su u tabličnom obliku. Metodološki okvir za izradu analize društvenog utjecaja pripremljen je prema dokumentu **Vodič za analizu socijalnih utjecaja** (autor: Predrag Bejaković, Institut za javne financije, Zagreb) dostupan na <http://www.ijf.hr/radionice/PSU/Vodic.pdf>.

Analiza društvenih utjecaja – metodološki okvir

Analiza društvenih utjecaja predstavlja istraživanje utjecaja smjernica javnih politika na položaj ili blagostanje različitih društvenih skupina. Cilj analize je prikupiti relevantne informacije koje omogućuju uvid u izravne i neizravne posljedice pojedine predložene smjernice kroz obrađene kvantitativne i kvalitativne pokazatelje koji u konačnici **utječu na povećanje blagostanja zajednice u cjelini i njenog općeg prosperiteta**.

Društveni utjecaj predstavlja djelovanje javnih ili privatnih aktivnosti na ljude i uvjetuje promjenu njihova načina života. Promjene mogu biti na različitim područjima poput, kulture, političkih sustava, uvjeta za rad, zdravlja, okoliša i sl. Uglavnom se analiziraju gospodarski i društveni utjecaji korištenjem metoda poput analize troškova i koristi, input-output metode, analize višestrukih kriterija ili neke od kvalitativnih i kvantitativnih metoda društvenog predviđanja. Analiziraju se utjecaji s gledišta različitih dionika i u različitim vremenskim okvirima. Nastoji se procijeniti da li su društvene koristi značajnije od izravnih ili neizravnih šteta za društvo u cjelini.

Promatraju se različite društvene skupine, institucije, poduzetnici i sl. te se ocjenjuju pozitivne ili negativne implikacije koje pojedina smjernica može imati na njih. Značajan dio analize društvenih utjecaja je identificiranje rizika – njihove vjerojatnosti i jačine obuhvata.

Prema Vodiču za analizu socijalnih utjecaja (Bejaković, P., Institut za javne financije, Zagreb) u procjeni se provode aktivnosti u nastavku.

- Polazi se od definiranja **područja analize i obrazloženja smjernice** koja se predlaže.

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

- Definiraju se **ključni dionici** i smjer djelovanja intervencije – da li sve zainteresirane strane osjećaju pozitivan ili negativan impuls? Tu su posebno značajne **institucije** koje su odgovorne za pripremu ili provedbu pojedinih javnih politika te **glavni nositelj** predložene smjernice.
- Nadalje, područje procjene su i **kanali distribucije** putem kojih se očekuje da će smjernice utjecati na različite dionike. Pet je ključnih kanala: zapošljavanje (tržište rada), cijene (proizvodnja, potrošnja i plaće), imovina, dostupnost dobara ili usluga, te transferi ili porezi. Kanali mogu biti izravni temeljem izravne provedbe smjernica, ili neizravni kroz utjecaj smjernice koja se vrednuje na neke druge javne politike.
- Uz analizu dionika i kanala distribucije pojedinih utjecaja potrebno je ocijeniti i **vrijeme** kada se pojedini utjecaj ostvaruje (na dugi, srednji ili kratki rok) te eventualne promjene u smjeru djelovanja predloženih smjernica u različitim vremenskim periodima.
- Zaključno, analiza društvenih utjecaja obuhvaća i analizu i vrednovanje **rizika** predložene smjernice te određuje njegovu vjerojatnost i jačinu.

Društveno poduzetništvo u poljoprivredi u Hrvatskoj

Realiziranom SWOT analizom provedbe Strategije razvoja društvenog poduzetništva u RH u sklopu ovog projekta uočene su brojne slabosti u dosadašnjem razvoju društvenog poduzetništva, što nadopunjuju i rezultati provedenih fokusnih grupa u području društvenog poduzetništva u poljoprivredi. Rješavanje uočenih slabosti te iskorištavanje prisutnih snaga, koje se odnose na cjelinu sektora DP, zahtjeva poduzimanje konkretnih mjera. Društveni poduzetnici u poljoprivredi suočeni sa nizom problema koji su svojstveni društvenim poduzetnicima u svim razvojnim segmentima. Ipak, važno je istaknuti neke probleme koji se poglavito tiču njih, a posljedično se neminovno odražavaju i na DP u poljoprivredi.

Među ključnim ograničenjima je to da poljoprivredne **proizvodnje faktički više nema**, tj. kao industrijska grana, ključna za Hrvatski razvoj i zapošljavanje u ruralnim područjima, poljoprivreda zapravo nestaje. Jedan od ključnih razloga je što je **Hrvatska sustavno uništila organizirani otkup poljoprivrednih proizvoda**. Život u ruralnim područjima i rad na selu nije moguć bez organiziranog otkupa. A upravo iz tih područja u najvećoj mjeri **odlaze mladi**,

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

pogotovo oni sa specifičnim znanjima i vještinama i tu se dotičemo daljnjeg ključnog ograničenja a to je demografski slom hrvatskih sela. Bez ljudi u ruralnim područjima RH, teško je govoriti o DP u poljoprivredi.

Samo na ovom izdvojenom primjeru vidimo do koje mjere je DP u poljoprivredi vezano za niz drugih javnih razvojnih politika - gospodarstvo, zapošljavanje, demografsku politiku. Praksa u Hrvatskoj pokazuje kako **država ne sudjeluje aktivno u dogovorima** po kojim će cijenama i koje će količine prerađivačka industrija otkupljivati, s obzirom da sustav kontrole, tj. tržišno dogovaranje, nije razvijeno. Također, na županijskoj razini izuzetno slabo se podržava DP u poljoprivredi, a upravo podrška od strane dionika na županijskoj razini kroz niz specifičnih mjera i aktivnosti je izuzetno potrebna. Sektor je suočen i sa ograničenjima kao što su to smanjena lokalna potražnja u ruralnim područjima koja otežava postizanje ekonomije obujma, nedostatak vještina za poslovno upravljanje te radne snage sa specifičnim znanjima i vještinama (sektorsko znanje), ali i vještine strateškog planiranja i umrežavanja, povećani troškovi prijevoza zbog udaljenosti od urbanih središta, poteškoće u stjecanju dovoljno investicijskog kapitala, neminovno slabija informiranost uslijed dislociranosti i otežanog neposrednog sudjelovanja na stručnim i drugim događanjima kao i niz drugih problema koji muče poduzetnike u poljoprivredi kao što su to pristup zemljištu, nizak povrat ulaganja u poljoprivredne djelatnosti, ali i nejasne procedure za prijavu za dodjelu EU sredstava i dugi procesi donošenja odluka. Intervju realiziran u okviru projekta sa društvenim poduzetnikom angažiranim na ESF projektu vezanim paralelno uz poljoprivredu i socijalni segment ukazao je niz izdvojenih ograničenja među kojima valja istaknuti prezahtjevnu i nerazumljivu administraciju za one angažirane na realizaciji EU projekata, a što naglašava potrebe za mentorstvom. Dodatno, a slijedom također nedostatnog iskustva, istaknuti su problemi sa postizanjem održivosti realiziranih projektnih zadataka.

Ograničenja su svakako izuzetno istaknuta i kada je riječ o poljoprivrednim zadrugama koje su bile motor razvoja za ruralni i regionalni razvoj u nizu europskih regija te doprinijele njihovoj transformaciji, ali u Hrvatskoj one nisu u pravom smislu uopće razvijene, a što se odrazilo dodatno na njihovom neznatnom doprinosu društvenom poduzetništvu u ovom segmentu, za razliku od njihovih prepoznatih rezultata kada su u pitanju socijalne zadruge. Unatoč rezultatima ostvarenim na području EU, u Hrvatskoj su zadruge još uvijek podcijenjene, akumulirajući otpor i nepovjerenje uvjetovano percepcijom prošlosti (Vojvodić, Šimić Banović, 2019). Zadržni zakon izuzetno koči razvoj pojedinih oblika zadrugarstva, te nisu razvijeni nikakvi drugi podržavajući mehanizmi, kao što su to pod zakonski akti, koji reguliraju porezne i druge olakšice i drugi oblici potpore.

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

ZEF inkubator (Zadruga za etično financiranje) značajno doprinosi razvoju zadrugarstva kroz razvoj zadružnog stanovanja, uspostavi europske etične banke, edukacijama i brojnim drugim aktivnostima i projektima, međutim, Milan Medić iz LAG-a Vallis Colapis ističe kako i dalje egzistiraju problemi vezano za nedovoljna ulaganje u zadružne inkubatore, zadružne banke ili zadružne investicijske fondove i zadružne savjetodavne službe koje bi nudile usluge tehničke pomoći, edukaciju i slično. Dodatno opterećenje je vidljivo i u fiskalnim obavezama društvenih poduzetnika u poljoprivredi.

Unatoč nekim od istaknutih ključnih razvojnih ograničenja, daljnji razvoj DP u poljoprivredi neće biti postignut ukoliko se ne iskoristi postojeći razvojni potencijal za razvoj ovog segmenta DP, a on je svakako prisutan.

Potencijal DP u P je izrazito naglašen u prvom redu kada govorimo o lokalnom i regionalnom, tj. ruralnom razvoju. Naime, na DP se vrlo opravdano referira, u smislu doprinosa povećanju zaposlenosti i smanjenja regionalnih razlika (Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenost 2014.–2020.) Iskustvo je pokazalo da su manje razvijena područja pogodnija za razvoj društvenog poduzetništva u usporedbi sa gradovima s obzirom na izraženiju nužnu socijalnu orijentaciju poduzetnika u ruralnim područjima (Williams i Nadin, 2011). Možda upravo u toj činjenici treba razmatrati razlog za porast značaja DP u pojedinim manje razvijenim područjima EU, ali i RH. Kolaković, Sisek i Turuk (2015) također ističu da razvojni potencijal društvenog poduzetništva dolazi do izražaja i kroz socijalnu konkurentnost i poboljšanje kvalitete življenja na lokalnoj razini, što dodatno naglašava njihov značaj za manje razvijena ruralna područja RH u kojima je pružanje kvalitetnih socijalnih, kao i svih drugih usluga, poseban izazov.

Nadovezano na ruralni i lokalni razvoj, među daljnje potencijale valja izdvojiti koncept razvoja pod vodstvom zajednice, na što se u okviru EU dokumenata referira kao *Community led local development*, a smisao je u tome da se dio EU sredstava treba decentralizirati na način da se dade na upravljanje lokalnim akcijskim grupama, tj. LAG-ovima, omogućavajući na taj način da se novac ulaže u razvojne projekte kroz lokalne inicijative koje su izuzetno značajne za razvoj marginaliziranih zajednica. Niz LAG-ova ostvaruje već vrlo prepoznate i značajne rezultate prilikom strateškog planiranja i provedbe planova ruralnog razvoja u lokalnoj zajednici i potencijal za njihov razvoj je svakako naglašen te je nužno dobra iskustva proučavati i primjenjivati na primjerima manje razvijenih LAG-ova. Njihov potencijal je dodatno naglašen činjenicom što u Hrvatskoj nije razvijena u pravom smislu solidarnost i participacija građana u demokratskom odlučivanju o raspodjeli viška vrijednosti, te ovakve inicijative, značajne za lokalnu zajednicu, mogu biti vrlo značajne za daljnji prepoznatljiv razvoj društvenog poduzetništva u ruralnim predjelima Hrvatske u kojima je potencijal za DP u poljoprivredi

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

najizraženiji. No i ovdje valja istaknuti ograničenja kao što je to ograničavanje broja JLS u LAG-ovima. Ovakve uredbe nemaju smisla tim više jer nove CLLD uredbe to više ne ograničavaju. Značajan potencijal društvenih poduzetnika u poljoprivredi leži u mogućnosti da budu predvodnici kada je riječ o promišljanju održive lokalne poljoprivredne proizvodnje i omogućavanju smislenog i organiziranog razvoja DP u poljoprivredi, te, unatoč nepravilno oslovljenim „ključnim akterima“ (braća Pivac, Đuro Gavrilović, Vindija, Dukat Lactalis i sl.), budu prepoznati i podržani od strane lokalnih i regionalnih dionika kao dio onih u pravom smislu lokalnih aktera, predvodnika razvoja, koji doprinose promjenama i podizanju kvalitete življenja lokalne zajednice.

O potencijalu govore i Vojvodić i Šimić Banović (2019) prilikom razmatranja prilika i prijetnji za razvoj DP u RH u SWOT analizi. Potencijal za DP u poljoprivredi proizlazi već iz iznimno povoljnog zemljopisnog položaja Hrvatske kao i očuvanosti prirodnih resursa koji pogoduju društvenom poduzetništvu u segmentu energetike, eko poljoprivrede i agroturizma te ga usmjeravaju prema novim sektorima proizvodnje i usluga visoke dodane vrijednosti i korištenju prednosti energetskog sektora, eko-agroturizama, kulturnog turizma, edukacije i socijalnog turizma kao osnove za daljnji razvoj. Također, prilike vide u počecima umrežavanja proizvoda s dodanom vrijednošću kao i u podizanju osviještenosti građana, primjerice, biranje proizvoda i usluga više dodane vrijednosti te odabir ekoloških proizvoda OPG-ova, proizvoda socijalnih zadruga i sl. (Vojvodić i Šimić Banović, 2019: 119). U ovom smislu svakako valja istaknuti i stvaranje lokalnih prehrambenih proizvoda i kratkih opskrbnih lanaca, koji bi dopunjavali postojeće „duge opskrbe lance“, lokalnim DP bi osigurali bolji društveni i gospodarski učinak, potaknuli bi ih na diversifikaciju djelatnosti te omogućili bolje prilike. Na taj način se ujedno osigurava održivost poduzeća i očuvanje poljoprivredne djelatnosti u ruralnom području, a što će svakako ovisiti o razini podrške od strane lokalnih i regionalnih dionika koji mogu poticati društveno povezivanje te u cjelini privlačnost i inovativnost ruralnih područja (Ruralno poduzetništvo, 2012). Sve spomenuto može biti poticaj za otvaranje novih radnih mjesta, novih poslovnih djelatnosti, te ne samo zadržati, već i privući mlade u ruralna područja, trend kojem svjedočimo u razvijenim zemljama.

Vidljivo je da se potencijal nadovezuje i na jedno od ograničenja, a to je nedovoljno prepoznat značaj međuosnažujućeg, komplementarnog i podržavajućeg djelovanja mjera u okviru različitih razvojnih politika. Za DP u poljoprivredi potencijal je u tom smislu svakako izuzetno vidljiv u integriranom pristupu sagledavanja sektora u odnosu na mjere, uz poljoprivrednu politiku, vezane i za demografski oporavak, regionalni i ruralni razvoj, zapošljavanje, razvoj malog gospodarstva, mjere iz djelokruga socijalne politike, razvoj sporta i kulture, zdravstveni turizam, mjere održivog razvoja i dr. Primjerice, aktivnosti DP u poljoprivredi mogu biti nadovezane ne samo na spomenute prilike iz drugih razvojnih segmenata u ruralnim

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

područjima, već i na korištenje novih izvora energije - biomase, vjetroelektrana, solarnih elektrana i hidroelektrana u ruralnim područjima.

Značaj komplementarnosti mjera više politika je još naglašenija ukoliko se uzme u obzir činjenica da je DP u poljoprivredi ključan za razvoj najmanje razvijenih ruralnih područja koja u prvom redu napuštaju visokoobrazovani mladi ljudi bez kojih je razvoj u potpunosti ograničen. Kako bi se spomenut potencijal ostvario, nužno je uspostavljanje povjerenja i stalne suradnje DP i lokalne zajednice te podrška lokalnih i regionalnih aktera i dionika njihovom djelovanju (Dronjak 2019; Bateman i Maleković, 2003). Upravo ovi dionici imaju nezanemarivu ulogu prilikom integriranja poduzeća u život lokalne zajednice u kojem djeluju te u podržavanju njegova umrežavanja s ostalim akterima i dionicima.

Razvojni potencijal DP u poljoprivredi je sve izraženiji i kada se govori o postizanju neophodne samodostatnosti hrane – potreba koja je došla u prvi plan uslijed COVID -19 pandemije ali i rata u Ukrajini. Za očekivati će da će potrebe za postizanjem ovog vida samodostatnosti biti sve izraženije, kao i u cjelini postizanje otpornosti/pruživosti (resilience) lokalnih zajednica, kako u svim područjima u zemljama članicama EU, tako i u Hrvatskoj. Iskustva hrvatskih LAGova, program LEADER sa konceptom razvoja potaknutim od strane lokalne zajednice (CLLD) tek imaju ulogu za odigrati u tom smislu.

Iskorištavanje razvojnog potencijala DP u poljoprivredi u velikoj mjeri će ovisiti o djelotvornom i učinkovitom djelovanju lokalnih i regionalnih dionika ali i lokalne zajednice u cjelini. Među ostalim, očekuje se da dodatno potiče obrazovanje za stvaranje tehnoloških i društvenih inovacija kao i da inicira i potiče društvene poduzetnike na korištenje prirodnih resursa lokalne zajednice putem organiziranja i osnivanja specijaliziranih zadruga, civilnih udruga, javnih tvrtki i dr. (Car et al. 2020; Kirinčić, 2018).

Treba istaknuti da je u Hrvatskoj ukorijenjen problem što postoji izuzetno niska svijest o značaju razvojnog potencijalu u svim razvojnim segmentima pa tako i kad je riječ o DP u poljoprivredi ili DP u cjelini. Stoga, kontinuirane stručne rasprave, podizanje svijesti i vidljivosti spomenutog razvojnog potencijala od strane aktera na svim razinama, akademske zajednice, društvenih poduzetnika i medija je jedan od prvih nužnih koraka.

Strateško-planski dokumenti

Strategija poljoprivrede do 2030. (NN 26/2022) je ključan strateški dokument koji prepoznaje važnost jačanja znanja i kompetencija poljoprivrednika, posebice u području razvoja inovacija i suvremenog poslovanja s ciljem jačanja njihove konkurentnosti i produktivnosti.

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

Istovremeno, Strategija detektira ograničavajuće faktore razvoja poljoprivrede u kompleksnim regulatornim, poreznim i administrativnim opterećenjima.

Vizija razvoja poljoprivrede u ovom dokumentu definirana je u četiri strateška cilja: 1) povećanje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora; 2) jačanje održivosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene; 3) obnova ruralnog gospodarstva i unaprjeđenje uvjeta života u ruralnim područjima; i horizontalni cilj 4) poticanje inovacija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru.

Strategija se izričito ne referira na DP u P no nadovezuje se na niz tema koje su izuzetno relevantne za ovaj oblik DP poljoprivrede. Primjerice, navodi se kako je nužno unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektor te kako je potrebno poticati poduzetnike na osnivanje i razvoj poslovanja u poljoprivredi. Također, usmjerenost je i na mlade poljoprivrednike kroz dodatne potpore dohotku upravo sa ciljem njihova zadržavanja na ruralnim područjima. Nadalje, prepoznaje se važnost zadrugarstva, i potrebe osnivanja novih zadruga, što bi pridonijelo smanjenju pojedinačnih troškova, a proizvodi i proizvođači bili bi konkurentniji s pristupom većem tržištu. S obzirom na vrlo mali udio zadruga u ukupnom broju poljoprivrednika nužno je njihovo jačanje. Kada je riječ o poticanju uključivanja dionika u lokalni razvoj, značajno mjesto zauzimaju LAG-ovi.

Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike RH (SP ZPP HR) je programski strateški dokument i temelj za korištenje sredstava europskih poljoprivrednih fondova (EFJP i EPFRR) i primjenu alata i instrumenata ZPP-a (izravna plaćanja, ruralni razvoj, sektorske intervencije). Potrebe i prioritete poljoprivrede i ruralnih područja u Hrvatskoj utvrđeni su na temelju provedenih SWOT analiza za 9 specifičnih ciljeva ZPP i međusektorski (horizontalni) cilj (modernizirati sektor poticanjem i razmjenom znanja, inovacija i digitalizacije u poljoprivredi i ruralnim područjima te poticanje njihovog prihvaćanja), koji su propisani temeljnim uredbama nove, reformirane ZPP:

- Jačati otpornosti sektora: povećanje konkurentnosti i usmjerenosti na tržište; poboljšanje položaja poljoprivrednika u vrijednosnom lancu; potpora održivom dohotku
- Jačati zaštitu okoliša i djelovanje u području klime: doprinos ublažavanju klimatskih promjena; poticanje održivog upravljanja prirodnim resursima; zaštita bioraznolikosti

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

- Unaprijediti kvalitetu života u ruralnim područjima: osiguranje hrane visoke kvalitete; promicanje zapošljavanja i rasta; potpora generacijskoj obnovi.

Nužno je osigurati potporu dohotku kroz izravna plaćanja čime se poljoprivrednicima osigurava stalan prihod što je ključan element u zadržavanju poljoprivrednika na ruralnom prostoru. Potpore će posebno biti usmjerene na male i mlade poljoprivrednike s najvećim potencijalom rasta i razvoja proizvodnje kao i poticanje udruživanja poljoprivrednika s ciljem jačanja njihova položaja na tržištu.

Poljoprivrednicima će biti osigurana savjetodavna podrška u ostvarivanju povećane proizvodnje, investicija u primarnu proizvodnju i preradu te u brendiranju proizvoda. Biti će im omogućeno i umrežavanje kroz rad **Nacionalne ruralne mreže** s ciljem dijeljenja informacija, znanja i vještina te izravno sudjelovanje u projektima stvaranja inovativnih rješenja za konkretne izazove proizvodnje i upravljanja gospodarstvom.

Nacrtom SP ZPP RH programirano je ukupno 77 intervencija: izravnih plaćanja, sektorskih intervencija te intervencija ruralnog razvoja, za koje je osigurano 3.393.546.640 EUR-a sredstava iz europskih fondova, odnosno 3.662.186.755 EUR-a sa sredstvima državnog proračuna RH, a prema sljedećoj raspodjeli: Ruralni razvoj 1.715,4 EUR-a; 74.7 EUR-a Vinski program, Pčelarski program i Program za voće i povrće; 1.872,1 EUR-a Izravna plaćanja.

Osim mladih, u Nacrtu se ističe važnost zadrugarstva koje u Hrvatskoj značajno zaostaje za drugim zemljama u EU. U Nacrtu se također ističe agroturizam kao najznačajniji oblik ruralnog turizma u Hrvatskoj, koji je prepoznat kao važan segment razvoja malih seoskih prostora.

U cjelini gledajući, u **spomenutim strateškim dokumentima se prepoznaje navedena problematika no upitno je da li u dovoljnoj mjeri s obzirom na sva razvojna ograničenja s kojima su suočeni društveni poduzetnici u poljoprivredi u svakodnevnom poslovanju.**

Kada je riječ o strateškim dokumentima koji se odnose direktno ili indirektno na DP u poljoprivredi, valja dati kratki osvrt i na realizirano Vrednovanje Strategije razvoja društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020. koje je prezentirano javnosti u prosincu 2021. Osvrt je nužno dati jer su vrednovanja strateških programa/planova druga strana tih istih strateških dokumenata te su nam najkorisniji prilikom upravo osmišljavanja kako unaprijediti politiku, tj. buduće programe koji se odnose na politiku/problematiku koja se vrednuje. Stoga, prilikom razmišljanja o budućim smjernicama

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

uputno je prisjetiti se da je ovaj vrlo relevantan i svrsishodan dokument izrađen, da njegove preporuke valja od strane ključnih dionika uvažiti i po njima djelovati te da one mogu biti korisne svima koji žele na bilo koji način podržati i doprinijeti poduzimanju neophodnih promjena u sektor DP. Treba istaknuti da se DP u poljoprivredi nije posebno isticalo u spomenutom vrednovanju koje je realizirano tijekom 2021. Vrednovanje je imalo neke druge ciljeve koji su svakako ostvareni. Ipak treba naglasiti da su u okviru 3 ključna kriterija: efikasnost, efektivnost i učinak, izdvojene preporuke koje su strateški značajne, među ostalim, i za društvene poduzetnike u poljoprivredi.

Rezultati ankete i fokus grupa na temu društvenog poduzetništva u poljoprivredi

Na temu društvenog poduzetništva u poljoprivredi, u sklopu projekta „Dijalogom do Hrvatske mreže za društveno poduzetništvo“, organizirano je šest fokus grupa u kojima je ukupno sudjelovalo 65 sudionika (1. grupa=10 sudionika; 2. grupa=13 sudionika; 3. grupa=7 sudionika; 4. grupa=15 sudionika; 5. grupa=10 sudionika; 6. grupa=10 sudionika).

Rezultati provedenog istraživanja ukazuju kako velik broj sudionika nije upoznat sa konceptom društvenog poduzetništva, odnosno ne raspolažu informacijama i znanjima o njegovom značenju kao ni normativnom okviru. Konkretnije, 17 sudionika nikada nije imalo iskustvo u području društvenog poduzetništva u poljoprivredi. Pojedini sudionici, njih 10, prepoznaje značaj zadrugarstva koje je izrazito pridonijelo povećanju zaposlenosti, suzbijanju siromaštva te ojačalo ruralni razvoj.

Na pitanje o trenutnom stanju društvenog poduzetništva u poljoprivredi 45 sudionika smatra da ono nije zadovoljavajuće. Istaknuto je kako **brojni mladi ljudi odustaju od razvijanja poslovanja u poljoprivredi kroz društveno poduzetništvo uslijed brojnih ograničenja, a oni koji egzistiraju u tom sektoru nailaze na veliku konkurenciju iz drugih zemalja koje imaju razvijen i tehnološki napredan sektor poljoprivrede.** Pojedini sudionici ističu kako poljoprivredni sektor u Hrvatskoj zaostaje za razvijenim zemljama EU čiji tehnološki procesi i suvremena oprema daju puno bolje rezultate ostvarujući ekonomije obujma.

Istovremeno, sudionici ističu postojanje ključnog razvojnog potencijala za razvoj DP u poljoprivredi, konkretnije, 10 sudionika smatra kako Hrvatska raspolaže potrebnim prirodnim resursima poput plodne zemlje, povoljne klime i potrebne vode.

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

Nadalje, 13 sudionika prepoznaje mogućnost daljnjeg razvoja poljoprivrede/ruralnog razvoja kroz EU fondove. Međutim, 55 sudionika fokusnih grupa istaknulo je kako su kapaciteti (znanje i iskustvo) za pripremu i realizaciju projekata DP u poduzetništvu nedostatni.

Ključna utvrđena ograničenja :

- 14 sudionika navodi kako je glavni ograničavajući faktor zakonski okvir koji je vrlo kompliciran, ali i otežavajući/demotivirajući za mlade ljude koji se eventualno žele upustiti u društveno poduzetništvo u poljoprivredi
- 28 sudionika je dodatno istaknulo i financijsku nemogućnost kao dodatno ograničenje
- 29 sudionika istaknuli su manjak educiranosti, nedostatak informacija o društvenom poduzetništvu i političku nestabilnost
- 5 sudionika je istaknulo kako je uključenost tijela državne uprave u pojedinim okolnostima vrlo ograničavajuća
- 5 sudionika je istaknulo kako se HR poljoprivrednici zbog nedostatka konkurentnosti svojih proizvoda suočavaju s velikim uvozom iz EU i drugih zemalja što ih uz manjak znanja ograničava prilikom pokretanja poduzetničkih poduhvata

Ključni prijedlozi:

- uspostaviti adekvatni zakonodavni okvir za razvoj DP u RH
- intenzivirati informiranje poljoprivrednika o mogućnostima financiranja te pružiti podršku prilikom plasiranja proizvoda na tržište
- povećati vidljivost ostvarenih rezultata te povećati vidljivost aktivnosti
- povećati uključenost lokalne zajednice u razvoj DP-a.

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

Procjena društvenog utjecaja predloženih smjernica za razvoj javnih politika u području društvenog poduzetništva u poljoprivredi

Smjernice za razvoj politika društvenog poduzetništva u poljoprivredi za društvenu korist tiču se sljedećih tema:

- osigurati komplementarnost mjera i inicijativa nadovezanih razvojnih politika relevantnih za društveno poduzetništvo u poljoprivredi;
- osnaživati poljoprivredno zadugarstvo;
- jačati koncept CLLD te podupirati LAG-ove sa relevantnim rezultatima;
- jačati iskorištavanje razvojnog potencijala za daljnji razvoj društvenog poduzetništva u poljoprivredi.

U tablicama u nastavku su prikazani nalazi analize društvenog utjecaja predloženih smjernica.

Smjernica 1. : osigurati komplementarnost mjera i inicijativa nadovezanih razvojnih politika relevantnih za društveno poduzetništvo u poljoprivredi			
1. Obrazloženje Osigurati komplementarnost inicijativa iz područja nadovezanih razvojnih politika za DPP: regionalne, socijalne, zaštite okoliša, gospodarstva/MSP, turizma, novih izvora energije, obrazovne, kulturne, dr. Međuosnažujuće i podržavajuće djelovanje pridonosi sinergiji poduzetnih aktivnosti i mjera.			
2. Nositelj aktivnosti: Ministarstvo poljoprivrede (integrirane politike s Ministarstvom gospodarstva i održivog razvoja, Ministarstvom rada i mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, Ministarstvom regionalnog razvoja i fondova EU, Ministarstvom hrvatskih branitelja, Ministarstvom znanosti i obrazovanja, Ministarstvom turizma i sporta RH, Ministarstvom kulture i medija)			
3. Koji dionici će osjetiti posljedice promjena?	4. Kroz koje kanale će dionici osjetiti promjene		5. Koji je očekivani smjer i snaga utjecaja?
Društveni poduzetnici	Izravno Usklađena i	Neizravno Snažnija svijest javnosti o DPP	Postepeno uvođenje integriranog pristupa prilikom

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
 MREŽE ZA DRUŠTVENO
 PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

<p>Zadruge/OCD</p> <p>Resorna ministarstva</p> <p>Šira javnost JLPS</p>	<p>pravovremena reakcija na potrebe krajnjih korisnika</p> <p>Integriran i pristup u sagledavanje sektora u odnosu na mjere različitih razvojnih politika</p> <p>Povećan broj uspješnih društvenih poduzeća</p> <p>Osnažen lokalni i regionalni razvoj</p> <p>Privlačenje i zadržavanje društvenih poduzetnika u</p>	<p>Djelotvorno i učinkovito rješavanje ključnih problema koji se odnose na DP</p> <p>Poticanje razvoja najmanje razvijenih ruralnih područja</p> <p>Jačanje povjerenja i suradnje DP i lokalne zajednice te podrške lokalnih i regionalnih aktera</p>	<p>sagledavanja daljnjeg razvoja DP (sagledavanje razvoja DP kroz paralelnu provedbu mjera iz niza nadovezanih razvojnih politika (poljoprivredne, regionalne, okolišne, socijalne, turizam i dr.)</p> <p>Uspješna provedba spomenutih nadovezanih razvojnih politika slijedom postignutog efekta sinergije zahvaljujući komplementarnosti mjera iniciranih paralelo iz različitih resora (postizanje međuosnažujućeg djelovanja niza mjera)</p>
---	--	---	--

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
 MREŽE ZA DRUŠTVENO
 PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

	ruralnim područjima		
Dionici - pozitivan utjecaj ili protivljenje smjernici			
<ul style="list-style-type: none"> Društveni poduzetnici 		<ul style="list-style-type: none"> pozitivan utjecaj 	
<ul style="list-style-type: none"> Zadruga/OCD 		<ul style="list-style-type: none"> pozitivan utjecaj 	
<ul style="list-style-type: none"> Šira javnost 		<ul style="list-style-type: none"> pozitivan utjecaj 	
<ul style="list-style-type: none"> JLPS 		<ul style="list-style-type: none"> pozitivan utjecaj 	
<ul style="list-style-type: none"> Resorna ministarstva 		<ul style="list-style-type: none"> Pozitivan utjecaj 	
6. Koji je izvor informacija za provedbu ove smjernice?			
DP mreža i stručna zajednica, resorna ministarstva			
7. Vremenski rok za provedbu smjernice: kontinuirano s dugoročnim utjecajem			
8. Koji se najznačajniji rizici mogu očekivati vezano uz predloženu smjernicu? Koja je njihova vjerojatnost i očekivani opseg?			
Vrsta/priroda rizika	Vjerojatnost	Jačina utjecaja	
Politički rizici: <ul style="list-style-type: none"> Izostanak političke podrške 	<ul style="list-style-type: none"> Srednja 	<ul style="list-style-type: none"> Velika 	
Ekonomski rizici: <ul style="list-style-type: none"> Potreba ulaganja u koordinacijska tijela 	<ul style="list-style-type: none"> Mala 	<ul style="list-style-type: none"> Srednja 	
Institucionalni rizici: <ul style="list-style-type: none"> Nepostojanje suradnje i koordinacije Nevoljkost nadležnih resora za primjenom integriranog pristupa 	<ul style="list-style-type: none"> Srednja Srednja Srednja 	<ul style="list-style-type: none"> Velika Velika 	

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
 MREŽE ZA DRUŠTVENO
 PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

<ul style="list-style-type: none"> Nedostatak stručnih znanja 		<ul style="list-style-type: none"> Velika
Drugi rizici: <ul style="list-style-type: none"> Izostanak interesa šire javnosti za temu 	<ul style="list-style-type: none"> Mala 	<ul style="list-style-type: none"> Velika

Smjernica 2. :

osnaživati poljoprivredno zadrugarstvo

1. Obrazloženje

Znatno izraženiji značaj dati razvoju zadrugarstva

- Razmotriti mogućnost provedbe ključnih preporuka iz Nacrta Strategije za razvoj zadrugarstva te Smjernica za razvoj zadrugarstva iz 2004
- Revidirati postojeći ili donijeti novi Zakon o zadrugarstvu
- Poticati daljnji razvoj zadružnih inkubatora, zadružne banke ili zadružnih investicijskih fondova (M. Medić)
- Razvijati zadružne savjetodavne službe koje bi nudile usluge tehničke pomoći, edukaciju i sl.

Jačanje uloge JLPS u promoviranju zadrugarstva

Zalagati se za sustavno promišljanje razvoja održive poljoprivredne proizvodnje te zaustavljanje uništavanja organiziranog otkupa poljoprivrednih proizvoda koje vodi nestajanju poljoprivredne proizvodnje.

2. Nositelj aktivnosti: Mreža DP/zadugara u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede

3. Koji dionici će osjetiti posljedice promjena ?	4. Kroz koje kanale će dionici osjetiti promjene?		5. Koji je očekivani smjer i snaga utjecaja?
	Izravno	Neizravno	
<ul style="list-style-type: none"> Zadruga/OCD 	Kvalitetniji normativni	Vraćanje povjerenja i	Osnažen sektor zadrugarstva u cjelini slijedom revidiranog

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
 MREŽE ZA DRUŠTVENO
 PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

<ul style="list-style-type: none"> • JLPS • Šira javnost 	<p>okvir i sustav financijske i tehničke podrške</p> <p>Značajnija uloga JLPS u promoviranju zadrugarstva</p> <p>Rješavanje problema održivosti u poljoprivredi</p>	<p>prema zadrugarstvu (micanje stigme prošlosti)</p> <p>Podizanje svijesti o značaju razvoja zadruga za lokalni i regionalni razvoj</p> <p>Osnivanje zadrughnih savjetodavnih službi</p>	<p>postojećeg ili donesenog novog Zakona o zadrugarstvu</p> <p>Poticaj daljnjem razvoju zadrugarstva temeljem osnovanih zadrughnih inkubatora, zadrughne banke ili zadrughnih investicijskih fondova</p> <p>Jačanje zadrugarstva kroz daljnji razvoj savjetodavnih službi</p> <p>Jačanje odgovornosti i vlasništva JLPS u odnosu na daljnji razvoj zadrughnog sektor</p> <p>Pozitivni efekti na razvoj zadrugarstva ukoliko bi se uzele u obzir preporuke iz Nacrta Strategije za razvoj zadrugarstva te Smjernice za razvoj zadrugarstva iz 2004 godine (Strategija nije zaživjela uslijed političkih okolnosti)</p>
<p>Dionici - pozitivan utjecaj ili protivljenje smjernici</p>			
<ul style="list-style-type: none"> • Resorno ministarstvo 	<ul style="list-style-type: none"> • pozitivan utjecaj 		
<ul style="list-style-type: none"> • JLPS 	<ul style="list-style-type: none"> • pozitivan utjecaj 		
<ul style="list-style-type: none"> • Šira javnost 	<ul style="list-style-type: none"> • pozitivan utjecaj 		
<p>6. Koji je izvor informacija za provedbu ove smjernice?</p>			
<p>Resorna ministarstva JLPS zadužene za pružanje podrške zadrugarima i promoviranje njihova rada Zadrughne savjetodavne službe</p>			
<p>7. Vremenski rok za provedbu smjernice: kontinuirano</p>			

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
 MREŽE ZA DRUŠTVENO
 PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

8. Koji se najznačajniji rizici mogu očekivati vezano uz predloženu smjernicu? Koja je njihova vjerojatnost i očekivani opseg ?		
Vrsta/priroda rizika	Vjerojatnost	Jačina utjecaja
Politički rizici: <ul style="list-style-type: none"> Izostanak političke podrške od strane resornih ministarstava Izostanak podrške JLPS 	<ul style="list-style-type: none"> Mala Mala 	<ul style="list-style-type: none"> Velika Velika
Institucionalni rizici: <ul style="list-style-type: none"> Otpor i sporost u provedbi izmjena normativnog okvira 	<ul style="list-style-type: none"> Srednja 	<ul style="list-style-type: none"> Velika

Smjernica 3.:

jačati koncept CLLD (razvoj vođen od strane lokalne zajednice) te podupirati LAG-ove sa relevantnim rezultatima

1. Obrazloženje

Iako se uočava postepeni rast broja udruga i zadruga u poljoprivredi, potrebno je jačanje CLLD koncepta i *bottom-up* pristupa razvoju što predstavlja konkretni utjecaj za dobrobit lokalne zajednice. Značajan broj LAG-ova ostvaruje prepoznatljive rezultate koji su također od direktnog značaja za lokalnu zajednicu. Potencijal dijela LAG-ova za razvoj DP u P je naglašen te je nužno dobra iskustva proučavati i primjenjivati na primjerima manje razvijenih i novijih LAG-ova.

Jačati primjenu pristupa razvoju „odozdo“ te uključivanje lokalne zajednice u realizaciju aktivnosti. Provoditi aktivnosti usmjerene uspostavljanju povjerenja i suradnje DPP i lok. zajednice te osigurati podršku lok. i reg. dionika njihovom razvoju.

Poticati učenje temeljem HR i inozemne dobre prakse u svrhu poticanja inovacija u DPP.

PRATITI REZULTATE POSLOVANJA DPP i dodatno poticati one sa ključnim i održivim rezultatima.

2. Nositelj aktivnosti: Ministarstvo poljoprivrede i LAG-ovi

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
 MREŽE ZA DRUŠTVENO
 PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

3. Koji dionici će osjetiti posljedice promjena ?	4. Kroz koje kanale će dionici osjetiti promjene?		5. Koji je očekivani smjer i snaga utjecaja?
<ul style="list-style-type: none"> • (Društveni) poduzetnici • LAG-ovi • JLPS • Lokalna zajednica • Resorna ministarstva • Šira javnost 	<p>Izravno</p> <p>Osnaživanje aktera na proaktivno djelovanje</p> <p>Snažnija uključenost lokalne zajednice</p> <p>Diseminacija rezultata DPP sa uspješnim održivim rezultatima</p> <p>Jačanje CLLD koncepta</p> <p>Osnaživanje pristupa razvoju „odozdo“</p>	<p>Neizravno</p> <p>Društvena kohezija</p> <p>Intenziviranje direktne komunikacije s korisnicima</p> <p>Podizanje razine povjerenja i suradnje na lokalnoj razini</p> <p>Snažnije korištenje potencijala dijela LAG-ova za razvoj DP u P</p> <p>Razvijenija suradnja i prijenos znanja i iskustva između LAG-ova</p> <p>Aktivnije uključivanje ruralnog stanovništva u rasprave vezano za razvoja DP</p>	<p>Osnaživanje LAG-ova i vidljive koristi za lokalnu zajednicu</p> <p>Jačanje novih oblika upravljanja, poglavito participativnih</p> <p>Decentralizacija usluga slijedom osnaženog CLLD koncepta</p> <p>Osnažena suradnja društvenih poduzetnika i lokalne zajednice uz porast svijesti na lokalnoj razini o značaju i koristi razvijenog sektora DP na lokalnoj razini.</p> <p>Snažniji prijenos znanja i prakse temeljem dobrih primjera ostvarenih u inozemstvu i HR</p>

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
 MREŽE ZA DRUŠTVENO
 PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

Dionici - pozitivan utjecaj ili protivljenje smjernici		
• (Društveni) poduzetnici		• pozitivan utjecaj
• LAG-ovi		• pozitivan utjecaj
• JLPS		• pozitivan utjecaj
• Resorna ministarstva		• pozitivan utjecaj
• Šira javnost		• pozitivan utjecaj
6. Koji je izvor informacija za provedbu ove smjernice? Koordinacijska lokalna tijela LAG-ovi		
7. Vremenski rok za provedbu smjernice: kontinuirano s dugoročnim utjecajem		
8. Koji se najznačajniji rizici mogu očekivati vezano uz predloženu smjernicu? Koja je njihova vjerojatnost i očekivani opseg?		
Vrsta/priroda rizika	Vjerojatnost	Jačina utjecaja
Politički rizici: • Izostanak političke podrške	• Mala	• Velika
Ekonomski rizici: • Nedostatak sredstava za provedbu aktivnosti	• Srednja	• Velika
Institucionalni rizici: • Izostanak suradnje među resornim ministarstvima i lokalnom razinom	• Srednja	• Velika

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
 MREŽE ZA DRUŠTVENO
 PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

Smjernica 4:

Jačati iskorištavanje razvojnog potencijala za daljnji razvoj društvenog poduzetništva u poljoprivredi

1. Obrazloženje

Usmjeravati DPP u:
 osiguravanje čuvanja starih poljoprivrednih sorti,
 osiguravanje samodostatnosti hrane,
 stvaranje i očuvanje održive domaće poljoprivredne proizvodnje s višom dodane vrijednosti,
 stvaranje lokalnih prehrambenih proizvoda i kratkih opskrbnih lanaca,
 ekološku proizvodnja hrane,
 razvoj trgovine za prodaju autohtonih proizvoda malih lokalnih proizvođača po principu „poštene trgovine“.

Kroz poticanje DPP jačati naglasak na:
 zelene teme (zeleno malo poduzetništvo, zeleni turizam, zeleno življenje, zelena sela, zelene regije, zelena kultura - održivi razvoj u cjelini na lokalnoj i regionalnoj razini, korištenje prednosti energetskog sektora.

2. Nositelj aktivnosti: Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike

3. Koji dionici će osjetiti posljedice promjena ?

- (Društveni) poduzetnici
- JLPS
- Resorna ministarstva
- Šira javnost
- Ruralno stanovništvo

4. Kroz koje kanale će dionici osjetiti promjene?

Izravno

- Očuvanje poljoprivrednih sorti
- Veća konkurentnost poljoprivrednih proizvoda
- Uključenost DP u osiguravanje snažnije

Neizravno

- Kvalitetnija hrana
- Rješavanje društvenih problema
- Održivija rješenja i održiv/zelen/eko lokalni razvoj i proizvodnja

5. Koji je očekivani smjer i snaga utjecaja?

Razvoj DP u P u smislu predvodnika održive lokalne poljoprivredne proizvodnje i razvojnih promjena u lokalnoj zajednici
 Za očekivati je da će uslijediti iskorištavanje DP za osnaživanje razvojnog potencijala vezano za:
 - Povećanje kvalitete življenja u ruralnim i „periurbanim“ područjima, u najmanje razvijenim

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
 MREŽE ZA DRUŠTVENO
 PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

	<p>samodostatnost hrane</p> <p>Osiguravanje trgovinskih kanala za male lokalne proizvođače</p>	<p>Zadovoljni građani/konzumenti poljoprivrednih proizvoda</p> <p>Poticaj razvoju ruralnih područja temeljem drugačijeg sagledavanja razvoja (usmjerenog na postojeći potencijal, a ne samo na razvojna ograničenja i probleme)</p>	<p>područjima RH te u potresom stradalim područjima</p> <ul style="list-style-type: none"> - Doprinos DP u P stvaranju i očuvanju domaće proizvodnje, s višom dodanom vrijednosti u segmentu poljoprivrede - Stvaranje lokalnih prehrambenih proizvoda i kratkih opskrbnih lanaca - Osiguravanje čuvanja starih poljoprivrednih sorti - Ekološku proizvodnju hrane i razvoj agroturizma - Razvoj trgovine za prodaju proizvoda malih lokalnih proizvođača po principu „poštene trgovine“ - Usmjeravanje DP prema novim sektorima proizvodnje i usluga visoke dodane vrijednosti i korištenje prednosti energetskog sektora, eko-agroturizama, kulturnog turizma, edukacije i socijalnog turizma kao osnove za daljnji razvoj - Naglašeniji razvoj zelenih tema i održivi razvoj na regionalnoj razini - Razvoj sportskog, vinskog, zelenog i drugih oblika turizma - Snažniji iskorak sa razvojem eko sela i zelenog poduzetništva
--	--	---	---

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
 MREŽE ZA DRUŠTVENO
 PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

			<ul style="list-style-type: none"> - Povezivanje DP u poljoprivredi i turizmu – agroturizam, ekoturizam, zeleni turizam i dr. koncepti - Razvoj koncepta pametnih sela te digitalnog nomadstva u funkciji jačanja DP u poljoprivredi - Daljnji razvoj DP u P za ruralni razvoj u cjelini kroz EU fondove - Značaj razvoja DP kroz zadrugarstva na hrvatskim otocima (povezivanje sa nizom drugih djelatnosti značajnih za razvoj otoka)
Dionici - pozitivan utjecaj ili protivljenje smjernici			
<ul style="list-style-type: none"> • (Društveni) poduzetnici 		<ul style="list-style-type: none"> • pozitivan utjecaj 	
<ul style="list-style-type: none"> • JLPS 		<ul style="list-style-type: none"> • pozitivan utjecaj 	
<ul style="list-style-type: none"> • Resorna ministarstva 		<ul style="list-style-type: none"> • pozitivan utjecaj 	
<ul style="list-style-type: none"> • Šira javnost 		<ul style="list-style-type: none"> • pozitivan utjecaj 	
<ul style="list-style-type: none"> • Lokalna zajednica 		<ul style="list-style-type: none"> • pozitivan utjecaj 	
6. Koji je izvor informacija za provedbu ove smjernice?			
Resorna ministarstva JLPS LAG-ovi			
7. Vremenski rok za provedbu smjernice: kontinuirano s dugoročnim utjecajem			
8. Koji se najznačajniji rizici mogu očekivati vezano uz predloženu smjernicu? Koja je njihova vjerojatnost i očekivani opseg?			
Vrsta/priroda rizika	Vjerojatnost	Jačina utjecaja	

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
 MREŽE ZA DRUŠTVENO
 PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

Politički rizici: <ul style="list-style-type: none"> Izostanak političke podrške 	<ul style="list-style-type: none"> Velika 	<ul style="list-style-type: none"> Velika
Ekonomski rizici: <ul style="list-style-type: none"> Nedostatak sredstava za provedbu reforme 	<ul style="list-style-type: none"> Srednja 	<ul style="list-style-type: none"> Velika
Institucionalni rizici: <ul style="list-style-type: none"> Izostanak suradnje među resornim ministarstvima 	<ul style="list-style-type: none"> Srednja 	<ul style="list-style-type: none"> Velika

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
 MREŽE ZA DRUŠTVENO
 PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

Izvori

Bateman, M., & Maleković, S. (2003). Support for Co-operative Development in Croatia – A Strategy for the Development of the Co-operative Sector in Croatia. EU Cards Programme for Croatia, Zagreb

Bejaković, Predrag (2006). Vodič za analizu socijalnih utjecaja, Projekt Partnerstvo za socijalnu uključenost, Delegacija Europske komisije u RH, Zagreb. Dostupno na: <http://www.ijf.hr/radionice/PSU/Vodic.pdf>

Car, S., Pašičko, R., Kordić, Z. (2020). Zadrugarstvo i društveno odgovorno poslovanje. Socijalna ekologija, Zagreb, Vol. 29, No. 3.

Dronjak, M. (2019). Influence of Institutional Business Factors on the Growth of Social Enterprises in Croatia. International Journal of Sciences: Basic and Applied Research, 48 (5), 208-220.

Kirinčić, V. (2018). Moguća uloga obnovljivih izvora u razvoju lokalnih zajednica. Projekt Empowering Horizon 2020 – Platforma za učenje. Kako odabrati aktivnosti(mjere) za vaš SECAP.Pula, 14. ožujka 2018. Dostupno na: <https://empowering2020.eu/wp-content/uploads/Crowdfunding.pdf>

Kolaković, M., Sisek, B., Turuk, M. (2015). Challenges and Opportunities of Social Entrepreneurship in Croatia. July 2015 Business & Economics Society International Conference, Business & Economics Society International (B&ESI), Global Business & Economics Anthology, Vol. II, December 2015 (92-101).

Maleković, S. (2002). Oslonac na razvitak „odozdo“ i lokalne razvojne institucije – moguća opcija za razvitak sela u Hrvatskoj. U: Prostor iza: kako modernizacija mijenja hrvatsko selo / uredili Maja Štambuk, Ivan Rogić, Anka Mišetić. Zagreb, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, str. 305-332. – ISBN 953-6666-24-3 (Biblioteka Zbornici; knj. 17).

Maleković, S., Keser, I. (2022). Strategija društvenog poduzetništva- gdje smo? Studija u okviru projekta Dijalogom do Hrvatske mreže za društveno poduzetništvo, IRMO.

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

Ruralno poduzetništvo, Revija ruralnog razvoja Europske unije, (2012), Br. 10, European Commission, European Network for Rural Development.

Strategija razvoja društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020. godine (2015), Vlada RH. Dostupno na: www.esf.hr/wordpress/wp-content/uploads/2015/02/Strategija-razvoja-društvenog-poduzetništva-u-RH-za-razdoblje-2015-2020.pdf

Tišma, S., Maleković, S., Jelinčić, D. A., Mileusnić Škrtić, M. & Keser, I. (2022) From science to policy: how to support social entrepreneurship in Croatia. *Journal of Risk and Financial Management* 15:23. Dostupno na: <https://doi.org/10.3390/jrfm15010023> (6.9.2022.)

Vojvodić, I., & Šimić Banović, R. (2019). Analiza socijalnog poduzetništva u Hrvatskoj s komparativnim osvrtom na regulatorni okvir. *Pravni vjesnik*, 35(2), 105-135. Dostupno na: <https://doi.org/10.25234/pv/8023>

Vrednovanje Strategije razvoja društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020. Dostupno na: <http://www.esf.hr/wordpress/wp-content/uploads/2021/11/Zavrs%CC%8Cno-izvjes%CC%8C%CC%81e-vrednovanje-dru%C5%A1tvenog-poduzetni%C5%A1tva.pdf>

Williams, C. C. & Nadin, S. (2011). Beyond the commercial versus social entrepreneurship divide. *Social Enterprise Journal*, 7(2), 118-129. <https://doi.org/10.1108/175086111111156592>

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054

KONTAKTI:

Ured: Brnaze 410, 21230 Sinj

Tel: +385 95 5765960

e-pošta: socialbiz@cerura.hr; d.ruralis@gmail.com

Internet stranica: www.socialbiz.cerura.hr

Više informacija o EU fondovima na: www.strukturnifondovi.hr i www.esf.hr

Sadržaj teksta isključiva je odgovornost Centra za ruralni razvoj CERURA HR

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

**DIJALOGOM DO HRVATSKE
MREŽE ZA DRUŠTVENO
PODUZETNIŠTVO**

Kodni broj: UP.04.2.1.06.0054